

Wstęp

Karl Rahner twierdził, że całe życie Jezusa jest teofanią; rozpatrywanie go jako misterium oznacza teologiczne podejście do historycznych dziejów Mistrza z Nazaretu¹. Zatem sam termin „misteria życia Jezusa” oznacza całe Jego życie, rozumiane jako *sacramentum salutis*². Ta sakramentalność ma trzy podstawowe cechy, wspólne wszystkim misteriom, które wymienia *Katechizm Kościoła katolickiego*. Życie Jezusa jest objawieniem Ojca, tajemnicą odkupienia i streszczeniem (*recapitulatio*) wszystkiego³. Kardynał Christoph Schönborn tym trzem cechom przyporządkowuje trzy sposoby naszego udziału w tajemnicach Jezusa: „Jego życie jest dla nas pra-wzorem, Jezus przeżył je dla nas i pozwala nam także przeżywać je w sobie samym, On zaś przeżywa w nas to wszystko, co sam przeżył”⁴. Życie Jezusa ukazuje się jako misterium, kiedy zaczynamy dostrzegać Jego wyjątkowy i niepowtarzalny związek z Bogiem. Przestaje ono być wtedy tylko wydarzeniem historycznym, a staje się tajemnicą-misterium, czyli miejscem objawienia się i zbawczego uobecnienia Boga.

Tak też je rozumiał św. Antoni z Padwy, mistrz średniowiecznej teologii franciszkańskiej. Należał do pierwszego pokolenia braci

¹ K. Rahner, „*Ich glaube an Jesus Christus*”, [w:] tegoż, *Was sollen wir noch glauben? Theologen stellen sich den Glaubensfragen einer neuen Generation*, red. K.K. Weger, Freiburg/Br. 1981, s. 197nn.

² Ch. Schönborn, *Leben für die Kirche. Die Fastenexerzitien des Papstes*, Freiburg/Br. 1997, s. 87.

³ *Katechizm Kościoła katolickiego*, Poznań 1994, nr 516–521.

⁴ Ch. Schönborn, *Gott sandte seinen Sohn*, unter Mitarb. M. Konrad, H.P. Weber, Paderborn 2002, s. 207.

mniejszych. W roku 1220 porzucił zakon augustianów, poruszony męczeństwem uczniów św. Franciszka w Maroku, których ciała wystawiono w portugalskiej Coimbrze. „Fakt ten – podkreśla Benedykt XVI – wywarł tak silne wrażenie [na Antonim, wtedy jeszcze Fernando], że zapragnął pójść w ich ślady na drodze doskonałości chrześcijańskiej”⁵. Nie został jednak misjonarzem, ale wybitnym kaznodzieją i teologiem. „Antoni przyczynił się znacznie do rozwoju duchowości franciszkańskiej dzięki wyjątkowej inteligencji, równowadze, gorliwości apostołskiej, a głównie mistycznej żarliwości”⁶. Nauczania braci teologii zlecił mu sam św. Franciszek, świadom gorliwości i talentów Antoniego. Święty ten stworzył podstawy teologii franciszkańskiej, którą potem rozwijali i doprowadzili do szczytu św. Bonawentura i bł. Duns Szkot. I chociaż Antoni zapisał się w pamięci jako wybitny kaznodzieja, „Arka Testamentu”, jak go określił papież Grzegorz IX podczas kanonizacji w roku 1232, rok po jego śmierci, to należy pamiętać, że był przede wszystkim człowiekiem głębokiej wiary i twórcą franciszkańskiej myśli teologicznej.

Benedykt XVI odnajduje w jego homiliach dwa istotne rysy tej teologii, a mianowicie – prymat miłości i chrystocentryzm. W kontekście misterium życia Jezusa zwrócę uwagę jedynie na ten drugi. „Z zapałem [teologia franciszkańska] kontempluje i zachęca do kontemplowania tajemnic człowieczeństwa Pana, Jezusa Chrystusa, a szczególnie tajemnicy narodzenia Boga, który stał się Dzieciątkiem, oddał się w nasze ręce: tajemnicy budzącej miłość do Boga i wdzięczność za Jego dobroć”⁷. I Boże Narodzenie, i tajemnice pasyjne budzą w Antonim najgłębszy szacunek i uczucie wdzięczności wobec Boga. Kontemplacja Ukrzyżowanego staje się dla świętego szkołą wiary i lustrem, w którym odbija się jego życie. Tego również uczy innych.

⁵ Benedykt XVI, *Mistrzowie franciszkańscy i dominikańscy*, Poznań 2012, s. 32.

⁶ Tamże, s. 31.

⁷ Tamże, s. 37.

Chrystus – zauważa w jednej z homilii Antoni – który jest twoim życiem, wisi przed tobą, byś patrzył w krzyż jak w zwierciadło. Tam możesz poznać, jak śmiertelne były twoje rany, których żadne lekarstwo nie mogło uleczyć, a tylko krew Syna Bożego. Jeśli popatrzysz dobrze, będziesz sobie mógł zdać sprawę, jak wielka jest twoja ludzka godność i wartość. [...] W żadnym innym miejscu człowiek nie może sobie lepiej zdać sprawy ze swojej wartości niż w zwierciadle krzyża⁸.

Idąc za głosem Antoniego, teologowie fundamentalni podejmują badania nad tajemnicami życia Jezusa, są bowiem świadomi, że w misteriach kryje się szczególne spojrzenie na Nazarejczyka. „Jest On prawdziwym Bogiem i prawdziwym człowiekiem. Kto w tej wierze rozważa Jego życie, widzi w nim wszędzie «ślady Jego misterium»”⁹. Refleksji nad tajemnicami życia Jezusa powinno towarzyszyć przekonanie, że boskie objawienie realizuje się w wydarzeniach historycznych. Chociaż naukowca chrystologia nie zawsze dostrzegała znaczenie, jakie niesie zajmowanie się życiem Jezusa, dzisiaj nie ulega już wątpliwości, że było to niedopatrzenie¹⁰. Badaniu temu powinno towarzyszyć przekonanie, że teologia – jak uczył Hans Urs von Balthasar – „jest nauką o Boskim sensie Objawienia, zawartym w historycznych wydarzeniach Objawienia. Nie jest więc czymś o nich, czymś wypływającym z nich, czymś ukrytym za nimi, czymś, co można byłoby oderwać od nich i zachować jako historyczną treść. Tak więc im bardziej historyczność odsłania się w teologii, tym bardziej rozwija się sama teologia”¹¹. Dlatego nie można zredukować całego bogactwa ponad trzydziestu lat życia Jezusa do jedynie kilku rzekomo ważniejszych wydarzeń. Odpowiadając na ten Balthasarowski postulat, w przedkładanej monografii wieloautorskiej

⁸ Tamże.

⁹ Ch. Schönborn, *Leben für die Kirche*, dz. cyt., s. 86.

¹⁰ Por. K.-H. Menke, *Jesus ist Gott der Sohn. Denkformen und Brennpunkte der Christologie*, Regensburg 2008, s. 499–505.

¹¹ H.U. von Balthasar, *Burzenie bastionów*, przeł. J. Zakrzewski, E. Marszał, Kraków 2000, s. 14.

proponujemy spojrzenie na tajemnice życia Jezusa w kluczu historyczno-teologicznym, dotykając zarówno poszczególnych misteriów, jak i obejmując całość analizowanej tematyki.

Spis treści

<i>ks. Przemysław Artemiuk</i>	
Wstęp	5
<i>ks. Przemysław Artemiuk</i>	
Tajemnice życia Jezusa. Wprowadzenie	9
<i>ks. Henryk Seweryniak</i>	
Dlaczego wracamy do misterii Jezusa?	35
<i>ks. Tadeusz Dola</i>	
Teologia misterii życia Jezusa. Wykład systematyczny	63
<i>ks. Jerzy Szymik</i>	
Syn jako rozdarta zasłona. Misteria Jezusa w ujęciu Josepha Ratzingera / Benedykta XVI	79
<i>ks. Marcin Kowalski</i>	
Chrzest – objawienie synostwa Bożego Jezusa i chrześcijanina	96
<i>ks. Przemysław Artemiuk</i>	
Samoświadomość Jezusa. Perspektywa chrystologiczna kard. Christoph Schönborna	147
<i>Adam Kogut</i>	
Misterium zmartwychwstania Jezusa w świetle badań Nicholasa Thomasa Wrighta i Larry'ego Weira Hurtada. Nowe perspektywy badawcze	176
<i>ks. Andrzej Persidok</i>	
Teolog fundamentalny o misteriach życia Jezusa. Propozycja wykładu i ćwiczeń	206